

HELSINKI COMMITTEE FOR HUMAN RIGHTS

	КОМИТЕТИ И МАКЕДОНИЈА	КОМИТЕТ ДИ		
ХЕЛСИНШКИ	HELSINKIT	CUMHURİYETİ'NİN	HELSINKI	КОМИТЕТИ ВАШО
КОМИТЕТ ЗА ЧОВЕКОВИ	PER TË DREJTAT E NJERJUT	TI- NDREPTULI-A E MANUSËNGERE	OMLUIDI	КОМИТЕТ ЗА ЉУДСКА
ПРАВА НА РЕПУБЛИКА	I REPUBLIKËS SË	MAQEDONISE	INSAN HAKLARI KOMİTESİ	МАКЕДОНИЈА
МАКЕДОНИЈА	REPUBLIKA MAKEDONIJA	МАКЕДОНИЈЕ		

Ул. Даме Груев 8/5, 1000 Скопје; п-фах 58 Р. Македонија тел/факс: + 389 2 3290 469; 3119 073
St. Dame Gruev 8/5, 1000 Skopje; PO Box 58 Republic of. Macedonia tel/fax: + 389 2 3290 469; 3119 073
e-mail: helkom@mhc.org.mk web page: <http://www.mhc.org.mk>

МЕСЕЧЕН ИЗВЕШТАЈ ЗА ЧОВЕКОВИТЕ ПРАВА ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

МАРТ 2013

СОДРЖИНА

ЈАВНИ НАСТАНИ И ПОВРЕДИ НА ДЕМОКРАТСКИТЕ ПРИНЦИПИ

- Локални избори 2013
- Насилни протести
- Лустрација

ДИСКРИМИНАЦИЈА

- Дискриминација над Ромите во „Скопје Сити Мол“

ЗАТВОРЕНИ ИНСТИТУЦИИ

- Поплака за тортура во притворското одделение на Затворот „Скопје“

ЕКОНОМСКИ И СОЦИЈАЛНИ ПРАВА

- Закон за заштита од вознемирување на работното место (мобинг)

А П Р И Л 2013

ЈАВНИ НАСТАНИ И ПОВРЕДИ НА ДЕМОКРАТСКИТЕ ПРИНЦИПИ

ПОВРЕДИ НА ИЗБИРАЧКОТО ПРАВО: ЛОКАЛНИ ИЗБОРИ 2013

Хелсиншкиот комитет за човекови права на Република Македонија, за време на двата изборни круга на локални избори 2013, преку својата отворена канцеларија им овозможи на граѓаните да пријават повреди на избирачкото право. Поплаките беа примени преку телефонски разговори, електронска пошта и од страна на граѓани кои се обратија до отворената канцеларија. Воедно, Комитетот оствари соработка со невладината организација „Цивил“ која беше овластена/акредитирана да спроведува мониторинг на изборниот процес од страна на Државната изборна комисија со цел да добива навремени информации од набљудувачите на терен.

Согласно дневните извештаи кои Комитетот ги дистрибуираше до јавноста по завршување на двата изборни круга, може да се изведе заклучок дека и покрај тоа што изборите минаа во релативно мирна атмосфера, сепак може да се констатира дека не беа спроведени согласно стандардите на едно демократско општество во целост.¹ Имено, се додека се констатираат дури и минорни или поединечни нарушувања на избирачкото право Република Македонија не може да си дозволи да прогласи фер и демократски избори додека реалноста укажува на спротивното. Согласно Уставот на РМ и меѓународните документи за човекови права и посебни документи за политички права, избирачкото право на секој човек е загарантирано по принципите на тајност, неповредливост и еден човек еден глас.² Тоа значи дека демократскиот систем не може да функционира доколку овој принцип е нарушен. Изборните нерегуларности укажуваат на повреди на избирачкото право на граѓаните а со тоа и прекршување на нивните политички права во контекст на човековите права и слободи. Доколку постои утврдена повреда на избирачкото право истата укажува на демократски дефицит на системот и недостаток на капацитет истиот да обезбеди пристапот до права на граѓаните, или во конкретниот случај правото на глас и практикување на политичките права како дел од корпусот на човекови права.

Во однос на локалните избори во двата изборни круга поплаките на граѓаните се однесуваа на повреди на избирачкото право на денот на изборите меѓутоа не изостануваат ниту наводи за нарушување на изборниот молк, агитирање и влијание врз одлуката за избор кандидати и партии како и наводи за поткуп на гласачкото тело. Дополнително, загрижуваат наводите за поткуп на гласачкото тело во текот на изборниот процес и дека овие активности директно или индиректно влијаат на објективното и самостојно одлучување на граѓаните кому ќе ја дадат довербата преку своето право на глас.

---

¹ Прв изборен круг: <http://mhc.org.mk/announcements/116#.UW78uUocPow> Втор изборен круг: <http://mhc.org.mk/announcements/119#.UW788EocPow>

² Устав на РМ, член 2, 8, 22, Универзална декларација за човекови права член 21, Меѓународен пакт за граѓански и политички права, член 25, Европска конвенција за човекови права, Протокол 1, член 3,

Комитетот искрено се надева дека надлежните органи сериозно пристапија кон расчистување на претставките доставени до нив како и дека превземале соодветни мерки и санкции кон учесниците во повредите на избирачкото право со цел ваквите практики да не бидат присутни во некој нареден изборен циклус.

НАСИЛНИ ПРОТЕСТИ

На 1, 2 и 8 март претставници на Хелсиншкиот комитет ги проследија и документираа протестите и немирите кои се случија во Скопје. Во овој извештај се претставени причините, актерите и заклучоците кои произлегуваат од мониторингот на протестите.

Насилен протест: 1 март 2013

На 1 март беше најавен организиран протест од страна на група под името „Македонци“ која се јави како организатор на мирни протести закажани за во 16 часот пред Владата на РМ. Групата граѓани кои протестираа се собра мирно и воглавно се состоеше од млади од различни навивачки групи на возраст помеѓу 15-17 години а меѓу присутните беа и мал дел граѓани од кои воени резервисти во пензија и семејства на загинати воени лица кои учествувале во конфликтот во 2001 година. Беа поставени постери со листата на имињата на загинатите војници и присутните палеа свеќи. Протестот започна мирно а по кратко време започнаа поединечни напади со камења и стаклени шишиња кон полициските службеници кои го обезбедуваа просторот. Откако дел од групата (воглавно возрасните граѓани) го напуштија протестот, младите продолжија со краткотрајни напади кон Владата на Република Македонија и полициските службеници.

Групата беше подготвена да замине кога едно лице од непознати причини беше приведено, присутните го насочија ситот гнев кон мала група на полициски службеници кои се наоѓаа на раскрсницата која ги дели булеварите „Илинден“ и „Св. Климент Охридски“. Откако не добија одговор зошто и дали ќе биде ослободено приведеното лице започнаа со напад кон службените лица. Откако полициските службеници решија да интервенираат односно да ги приведат присутните и воедно растураат насобраната толпа настана бркотница низ центарот на Скопје. Групата беше притисната и бркана до плоштад „Македонија“. Во меѓувреме толпата не престана со напади кон полициските службеници и демолираше полициски возила, еден семафор, дрвореди и полициски возила. По пристигнувањето на плоштадот, мала група од педесетмина млади почна да се однесува насилнички кон случајни минувачи на кејот на реката Вардар и нанесе видливи повреди на најмалку двајца сограѓани.³

Според сознанијата, едно младо момче припадник на албанската заедница беше потешко повреден и пренесен со возило на Брза помош до Градската болница. Полициските службеници и повеќе специјални единици при Министерството за внатрешни работи продолжија со приведување на учесниците во овие немирни

---

³ Видео материјали достапни на каналот на Хелсиншкиот комитет за човекови права на „Јутјуб“

протести во населбата Аеродром каде што се упатија дел од нив. Во меѓувреме според сознанијата и објавите во дневните медиуми, групите нападнале повеќе граѓани и продолжиле со кршење на приватни автомобили, автобуси и автобуски постројки.

Насилен протест: 2 март 2013

На 2 март, или само на еден ден по насилните протести како одговор на насилството од претходниот ден, група млади од албанската етничка заедница се упати на мирен протест кој започна од „Јаја Пашина Џамија“ кон Владата на Република Македонија. Според организаторот, првичната идеја за протестите била да се изрази незадоволство на мирен начин односно против насилство извршено врз случајни минувачи за време на протестите од 1 март 2013 кои биле нападнати без никакво објаснување односно нивната етничка припадност кон албанската заедница. Имено, наводите на организаторот протестите не биле за поддршка на Министерот Талат Џафери туку за прекин на насилство кон граѓаните од албанската заедница. Групата учесници броеше околу петстотини помлади и постари малолетници но беа забележани и полнолетни лица.

Меѓутоа, согледувањата на терен укажуваат дека протестите имаа потенцијал да прераснат во немири особено затоа што дел од учесниците создаваа тензишна атмосфера која ескалираше при првото пресретнување со полициските службеници. Специјалните полициски единици успешно ја притиснаа толпата кон мостот кај Стоковна куќа „Илинден“, меѓутоа поради големиот број на учесници кои избезумено трчаа во различни правци и притоа правеа материјална штета на јавен и приватен имот, полициските службеници употребија солзавец и блиндирани возила. При контактот на групата со полициските службеници беше направена поголема имотна штета која што се состоеше од оштетување на приватни возила, полициски возила, урбана опрема и штета на јавни објекти. Учесниците користеа во голем дел камења и тапи предмети во најголем дел насочени кон полициските службеници.

По првото потиснување на толпата која не беше разбиена дојде до втор контакт помеѓу полициските службеници и учесниците. Пол. Службеници ја потиснаа толпата кон клучката кај Чаир каде што дојде до многу поголема ескалација на немирите. Имено, група од 20 млади во придружба на двајца пол. командири се упати кон толпа од 200 до 300 преостанати учесници во немирите кои го кинеа рекламното пано со фотографија на претседателот на политичката партија ДУИ, Али Ахмети. Поголемата група се упати кон помалата и ја нападна со тапи предмети и камења. Во тој момент помалата група се повлече зад полицискиот кордон по што беше употребен солзавец со цел да се растури поголемата толпа. Меѓутоа и овој обид помина неуспешно затоа што дел од младите успеаа да влезат и запалат автобус кој што целосно изгоре на улицата.

Насилен протест: 08.03.2013

Околу 1 часот попладне, група од неповеќе од стотина малолетници и постари малолетници се упатија од „Јаја Пашина Џамија“ кон Владата на Република Македонија. Во текот на поворката, младите беа подготвени да ги претворат протестите од ненасилни во насилни. Уште на самиот почеток кај групата беа забележани камења, марами на лицето со цел прикривање на идентитетот. Малата

група успеа да стигне само до мостот кај Стоковна куќа „Илинден“ каде беше пресретната од подготвена група на специјални полициски единици кои ја разубедија толпата да се повлече од намерите за насилни протести. Единствен проблем се појави кога група во паника од кордонот кој се испречи на нивниот пат тргна кон Старата скопска чаршија и неколку камења беа упатени кон полициски службеници кои беа распоредени во тој реон.

Пропуси на полициските службеници

1 март 2013

Според согледувањата на тимот на Хелсиншкиот комитет околу можната превенција и ескалација на немирите, полициските службеници немаа контрола врз групата собрана пред Владата на Република. Меѓу забележаните пропуси беше и растерувањето на толпата, имено групата заврши на плоштадот „Македонија“ откако полициските службеници почнаа да ги бркаат присутните во таа насока. Потоа, на плоштадот „Македонија“ дојде до повторен судир во кој што во голем дел настрадаа и случајни минувачи. Исто така, полициските службеници во неколку наврати применуваа физичка сила врз веќе совладани и приведени лица, држејќи ги со лисици на улица, со клоци и пендраци ги тенаа приведените. Преставниците на комитетот посведочија токму еден таков настан и им беше посочено да заминат веднаш од местото на настанот воедно и да не го документираат малтретирањето на приведените учесници во протестот. Дополнително, голем број на полициски службеници беа повредени од страна на учесниците во протестите.

2 март 2013

За набљудувачите на Комитетот останува нејасно прашањето и поделбата на толпата на поголема и помала група од која помалата беше видливо обезбедена од страна на полициски службеници. Воедно, Комитетот забележува дека освен замислениот протест против насилство кон албанската заедница, имаше внатрешен судир во самата толпа помеѓу две групи. Не беа увидени поголеми пропуси на полициските службеници освен придружбата и одбраната на помалата група која покажа незадоволство поради кинењето на рекламното пано со што предизвика судир со поголема група. Полициските службеници употребија сразмена сила за да ја потиснат толпата и одвратат од намерата да продолжи со насилни дејствија. И на овој протест како и претходниот, голем број на полициски службеници беа повредени од страна на учесниците во протестите.

08 март 2013

Протестите закажани за 8 март, како што е наведено погоре во текстот поминаа без значителни последици воедно обидот за насилство беше соодветно спречен. Поучени од претходните два протести, полициските службеници беа подготвени соодветно да одговорат доколку релативно малата група во која постоеше тенденција за насилство, одлучеше да превземе било какви активности.

Говор на омраза

За време на горенаведените насилни протести беше изразен говор на омраза на етничка, религиозна основа, сексуална ориентација и со особен антагонизам кон

полициските службеници. Гневот и омразата беа дотолку што повеќе насочени кон полициските службеници со кои навивачките групи честопати се среќаваат.

Генерална забелешка за насилните протести

Комитетот би сакал да ги извести сите граѓаните на Република Македонија дека на согласно Уставот на РМ за легален протест единствено се смета мирниот протест, насилните протести не се дозволиви. Дополнително, насилните протести повлекуваат одговорност кон организаторот но и кон учесниците во ваквите активности. Приведените лица ќе треба да одговараат за сторени кривични и прекршочни дела меѓу кои и за уништување на државен и приватен имот, како и нанесување на лесни или тешки телесни повреди. Насилството како израз на незадоволство во комбинација со висок степен на етничка омраза може да резултира со несакани последици врз сите граѓани, како што беа случаите на повреди на голем број на случајни минувачи кои се најдоа на патот помеѓу револтираните толпи. Исто така, имајќи предвид дека во сите три насилни протести имаше малолетни учесници, Комитетот апелира до младите да се воздржат од учество во вакви активности со цел да избегнат да бидат манипулирани и искористени за некакви цели на политички партии и други интересни групи.

Комитетот изразува жалење што поради ескалација на немирите голем број на учесници, случајни минувачи и полициски службеници беа полесно или потешко повредени. Со цел насилството да не стане алатка за решавање на проблемите во општеството, Комитетот бара надлежните органи покрај санкциите кои ќе ги изречат кон учесниците да отпочнат програми за мирно решавање на конфликти, едукација против насилство и омраза и воедно да вложат сериозни напори да прекинат континуираните насилства во јавниот превоз и образовните установи. Политичките партии независно од нивната положба да направат напори и да се дистанцираат од етно-центристички и националистички изјави кои поттикнуваат меѓуетничка омраза во духот на толеранцијата и прифаќање на различностите на општествените групи во Република Македонија.

УСТАВНИОТ СУД ГО ОДОЛГОВЛЕКУВА ДОНЕСУВАЊЕТО НА ОДЛУКА ЗА ЛУСТРАЦИЈАТА

На 13 март, по повеќе од шест месеци откако Хелсиншкиот комитет до Уставниот суд на РМ достави иницијатива за оценување на уставноста на т.н. Закон за лустрација,⁴ беше закажана седница на која требаше да се расправа за оспорените одредби од Законот. Претставници на Хелсиншкиот комитет, заедно со вториот подносител на иницијатива – дипломираниот правник Стамен Филипov, присуствуваа на седницата за да ја проследат расправата. Во своето излагање во врска со Законот, судијата-известител д-р Наташа Габер-Дамјановска ја изнесе фактичката и правната состојба по предметот, се осврна на претходните одлуки на Уставниот суд на РМ со кои беа

---

⁴ Закон за определување на услов за ограничување за вршење на јавна функција, пристап на документи и објавување на соработката со органите на државната безбедност („Службен весник на РМ“ бр. 86/2012.

укинути одредби од претходниот Закон за лустрација, како и на правното мислење (*amicus curiae*) на Венецијанската комисија при Советот на Европа.⁵

Извештајот на судијата-известител во голема мера се совпаѓаше со аргументацијата содржана во иницијативата на Хелсиншкиот комитет, поради што беше предложено да се поведе постапка за оценување на уставноста на Законот. По излагањето на судијата-известител, а поради различните ставови на останатите судии кои неодамна стапија на функцијата уставен судија и го сочинуваат мнозинството во судот, се водеше подолга дискусија во која споменатите судии изјавија дека се недоволно запознаени со предметот. Поради таа причина тие предложија да се одржи јавна расправа во која покрај учесниците во постапката (меѓу кои и Хелсиншкиот комитет), ќе бидат повикани и државни органи, други организации и научни и стручни работници. На ова реагираа тројца судии кои подолго време ја извршуваат својата функција во судот, укажувајќи на фактот дека за ваквиот закон и порано биле укинувани истите одредби, веќе еднаш била организирана јавна расправа, а и дека не може да се игнорира мислењето на Венецијанската комисија.⁶

Ваквата аргументација не беше прифатена од новоименуваните судии според кои јавната расправа е неопходна поради тоа што кога се одржувала претходната јавна расправа тие не биле судии во Уставниот суд на РМ. Еден од судиите кој подолго ја извршува својата функција нагласи дека неприсуството на претходни седници на новоименувани судии не може да претставува пречка за нивно одлучување, затоа што за претходно одржаната јавна расправа постои извештај кој им е достапен на сите сегашни судии. Друг судија, кој исто така има подолг стаж, предложи доколку предлогот за јавна расправа биде изгласан, да се донесе решение за запирање на извршувањето на поединечни акти и дејствија што се преземат врз основа на Законот за лустрација, а со цел да се избегнат тешко отстранливи последици (во согласност со член 27, 71 и 80 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија). Ваков предлог беше содржан и во иницијативата поднесена од страна на Хелсиншкиот комитет. По завршетокот на расправата, јавноста беше исклучена од судската сала по што се пристапи кон гласање за двата предлога. Резултатот од гласањето беше да се одржи јавна расправа и да не се донесе решение за запирање на извршувањето на Законот за лустрација.

Хелсиншкиот комитет е крајно разочаран од постапувањето на Уставниот суд на РМ кој продолжува непотребно да ја одолговлекува постапката за оценување на уставноста на Законот за лустрација. Поради недонесувањето на решение со кое би се спречила примената на Законот во делот на оспорените одредби, а се до конечната одлука, останува отворена можноста за потешки повреди на човековите права, состојба која може да доведе до неотстранливи последици за граѓаните засегнати од Законот. Претставници на Хелсиншкиот комитет, за време на јавната расправа ќе ги изложат

---

⁵ Достапно на: [http://www.venice.coe.int/WebForms/documents/?pdf=CDL-AD\(2012\)028-e](http://www.venice.coe.int/WebForms/documents/?pdf=CDL-AD(2012)028-e)

⁶ Види поопширно во *Квартален извештај за човековите во РМ (октомври – декември 2012)*, Хелсиншки комитет за човекови права на РМ, јануари 2013, стр. 6-7. Достапен на: <http://www.mhc.org.mk/reports/99#>

сите свои видувања и наводи за овој, според зборовите на г. Стамен Филипов, најнеуставен закон во историјата на македонското законодавство.

ДИСКРИМИНАЦИЈА

ДИСКРИМИНАЦИЈА НАД РОМИТЕ ВО „СКОПЈЕ СИТИ МОЛ“

Хелсиншкиот комитет и оваа година како и изминатите, добива случаи за прекршување на човековите права и слободи на припадници од ромска националност.

Еден од последните случаи, кој предизвика низа реакции и осуда од јавноста, невладините организации и граѓаните беше и настанот во Трговскиот центар Скопје Сити Мол. Имено, раководството на трговскиот центар, преку електронска пошта испратена до фирмата Land Service, побарало лицата припадници на ромската заедница да не бидат ангажирани на работни задачи за одржување на хигиената во одделот за храна.

Сметаме дека ваквиот начин на постапување претставува расна дискриминација и директна дискриминација врз основа на етничка припадност, која го ограничува правото на работа и остварување на работни задачи поради наведените основи и истото е забрането согласно Уставот на Република Македонија⁷, Кривичниот законик⁸ и Законот за спречување и заштита од дискриминација⁹. Од овие причини, Хелсиншкиот комитет, како членка на Мрежта за заштита од дискриминација, заедно со другите членки го осуди овој настан¹⁰ и го повика јавното обвинителство и Комисијата за заштита од дискриминација истиот да го истражат и да поведат постапки за утврдување на одговорност за нееднаков третман кон лицата од ромска националност, со цел да се обезбеди правна заштита на жртвите на дискриминација.

Дополнително, ваквиот третман директно го загрозува и моралниот интегритет, кој според Уставот на Република Македонија е неприкосновен¹¹, го загрозува угледот и достоинството на лицата Роми, со што се повредуваат основните човекови права, поради што Комитетот бара итна реакција од горенаведените државни институции.

Хелсиншкиот комитет за човекови права на РМ, стапи во контакт со жртвите на дискриминација во овој случај и им ја понуди својата правна помош во напорите да обезбедат правна заштита, доколку истите поради психичката вознемиреност и претрпениот стрес и бол, одлучат да поведат постапка за утврдување на евентуалната одговорност на страната на раководството на Трговскиот центар Скопје Сити Мол.

---

⁷ Член 9 од Уставот на Република Македонија

⁸ Член 417 од Кривичниот законик

⁹ Член 3 од Законот за спречување и заштита од дискриминација

¹⁰ Види соопштение испратено до јавноста

<http://www.mhc.org.mk/announcements/114#.UXAcTKLn0qM>

¹¹ Член 11 од Уставот на Република Македонија

Ова е само еден од случаите за претрпена дискриминација кои лицата од ромска националност ги пријавуваат во Комитетот, преку кои се докажува дека во Република Македонија оваа заедница сеуште се наоѓа на маргините, исклучена од општествените процеси. Исклучувањето не е случајно, затоа што Ромите сеуште се една од најранливите општествени групи кои се соочуваат со дискриминација и гетоизација која влијае негативно на инклузивните процеси и се ограничува нивниот прогрес и издначување со останатите општествени групи.

ЗАТВОРЕНИ ИНСТИТУЦИИ

ПОПЛАКА ЗА ТОРТУРА ВО ПРИТВОРСКОТО ОДДЕЛЕНИЕ НА ЗАТВОРОТ „СКОПЈЕ“

Во текот на месец март, на Хелсиншкиот комитет по подолго време му беше дозволен влез во притворското одделение на Затворот Скопје. Во изминатите две години, и покрај тоа што преку Основниот суд Скопје 1 од страна на Лзубе Бошкоски и обвинети лица во случајот „Пајажина“ беше побарана посета од претставници на Комитетот, судот одбиваше одобрување на ваквите барања. Во првиот случај надлежноста беше префрлена на Управата за извршување на санкциите, а во вториот одговорот гласеше дека Хелсиншкиот комитет нема законско право да бара и остварува посети во притвор.

Остварената посета во месец март следеше откако едно притворено лице, преку Основниот суд во Куманово кој одлучува во неговиот предмет, по писмен пат побара да биде посетено од страна на Комитетот. Преку својот допис, обвинетиот се пожали на лошите услови за живот и влошената здравствена состојба во притворот. Судечкиот судија во овој предмет, за разлика од истражните судии во претходно споменатите случаи, дописот до Комитетот го достави по пошта. Како одговор на дописот, Хелсиншкиот комитет побара дозвола за посета на притвореното лице, повикувајќи се на законски предвидената постапка во вакви случаи, утврдена во Законот за кривичната постапка¹² и Правилникот за куќен ред за извршување на мерката притвор во притворските одделенија на затворите.¹³

Судечкиот судија, водејќи се по наведените законски основи, издаде дозвола за посета која беше доставена до Комитетот и до Затворот Скопје. Хелсиншкиот комитет го поздравува ваквиот професионален однос кој се огледа во транспарентноста и подготвеноста за соработка на полето на човековите права како на судечкиот судија, така и на Основниот суд во Куманово.

---

¹² „Службен весник на Република Македонија“ бр.15/1997; 44/2002; 74/2004; 83/2008; 67/2009 и 51/2011). Член 195 став 1, во врска со истиот член став 7.

¹³ „Службен весник на Република Македонија“ бр. 101/2011, Член 33.

За време на посетата, обвинетиот изнесе наводи за влошено ментално здравје и неподносливост на условите за живот во притворот, поради што тој смета дека треба да биде упатен во психијатриска установа. Во текот на разговорот се утврди дека за неговата здравствена состојба постои психијатриско вештачење во кое е наведено дека тој е пресметлив и нема потреба од лекување во установа за ментално здравје. Беше утврдено дека обвинетиот остварува средби со психијатар во притворот, како и дека му се овозможени редовни медицински прегледи и препишана му е терапија која редовно ја користи. Од друга страна, во текот на разговорот обвинетиот се пожали дека при приемот во притворот во август 2012 година, од страна на двајца полицајци од затворот, бил внесен во еден од тоалетите, му било наредено да се соблече гол, по што бил физички нападат. Според кажувањата на обвинетиот, нанесени му биле тешки телесни повреди.

Набргу по овој настан во притворското одделение дошол судија од Основниот суд Скопје 1 кој таму бил на редовна службена должност и ги посетил притворениците за да утврди како се постапува со нив.¹⁴ Иако судијата стапил во контакт со обвинетиот кај кого биле видливи повреди по телото и го известил дека „ќе види што може да се преземе“, по истек на повеќе од шест месеци не биле преземени никакви мерки. Ваквите наводи упатуваат на сторување на кривичното дело „Мачење и друго сурово, нечовечно или понижувачко постапување и казнување“ од страна на затворската полиција. По вака узнаената информација, во согласност со своите надлежности и мандат, Хелсиншкиот комитет ќе испрати писмо до претседателот на Основниот суд Скопје 1 со барање за информација дали овој случај е пријавен и дали се преземени законските обврски за утврдување на веродостојноста на изјавата на обвинетиот. Во зависност од добиениот одговор, Комитетот ќе процени дали постои потреба од составување на кривична пријава со цел за запознавање на Јавното обвинителство во Скопје за настанот и за проверка на наводите изнесени во притворот.

ЕКОНОМСКИ И СОЦИЈАЛНИ ПРАВА

ЗАКОН ЗА ЗАШТИТА ОД ВОЗНЕМИРУВАЊЕ НА РАБОТНОТО МЕСТО (МОБИНГ)

Владата на Република Македонија, преку Министерството за труд и социјална политика подготви нацрт на Предлогот на Закон за заштита од вознемирување на работното место, кој на веб страната на министерството беше поставен за забелешки од страна на заинтересираните страни¹⁵. Хелсиншкиот комитет ја поздравува иницијативата за донесување на посебен закон за заштита од вознемирување на работното место, поради тоа што сметаме дека постоечките членови во Законот за работните односи не се доволни да ги заштитат вработените од психичко и сексуално

---

¹⁴ Во согласност со Член 197 од Законот за кривичната постапка.

¹⁵ Предлог на Закон за заштита од вознемирување на работното место

<http://www.mtsp.gov.mk/?ItemID=96A2F9E3BBD4614BB9C92E299A5D04FC>

вознемирување на работното место. По спроведената анализа на овој предлог закон, Хелсиншкиот комитет смета дека истиот е нејасен и несоопфатен и доколку биде усвоен без измени нема да успее да ги заштити вработените од психичко и сексуално вознемирување на работното место. Поради ова, Хелсиншкиот комитет достави забелешки за нацртот на предлог законот до Министерството за труд и социјална политика кои се однесуваа на:

Недостатокот од дефиниција за тоа што претставува сексуалното вознемирување, потребата од дополнување на член 3 со став кој ќе определува дека лицето изложено на мобинг од страна на работодавен орган во правното лице или физичко лице како работодавач, може да поведе судска постапка за заштита од мобинг без писмено да се обрати со цел да укаже дека неговото однесување му пречи, наведување на прецизни услови кои работодавачот треба да ги обезбеди во процесот на работа со цел работата да се врши во атмосфера за взаемно почитување, соработка, без непријателско, понижувачко или навредливо однесување, наведување на професионалниот профил, квалификациите и обученоста на лицата кои можат да бидат посредници во постапката за помирување, предвидена со предлог законот, предлог за бришење на членот 19 кој предвидува писмено обраќање на вработениот или друго лице кое смета дека е изложен на мобинг до лицето за кое смета дека му врши мобинг, како услов за покренување на постапка за заштита од мобинг, поради оптоварување и одолговлекување на постапката за заштита од мобинг и прецизирање на одредбите кои го определуваат товарот на докажување во случај на судски спор, со цел истиот да падне на товар на тужениот.

Министерството за труд и социјална политика не извести дека се прифатени забелешките во однос на недостатокот од дефиниција за тоа што претставува сексуалното вознемирување, потребата од дополнување на член 3 со став кој ќе определува дека лицето изложено на мобинг од страна на работодавен орган во правното лице или физичко лице како работодавач, може да поведе судска постапка за заштита од мобинг без писмено да се обрати со цел да укаже дека неговото однесување му пречи, како и дека нацртот на предлог-законот е дополнет согласно прифатените забелешки.

Иако дел од забелешките на Хелсиншкиот комитет беа прифатени, сепак сметаме дека предлог-законот треба сериозно да се ревидира, посебно во делот на товарот на докажување во случај на судски спор, кој е темелот на правна заштита од вознемирување на работното место. Имено, постоечкиот член 11 од Законот за работни односи категорично определува дека товарот на докажување е на страната на оној, односно оние кои го вршеле вознемирувањето на работното место, додека во предложениот член 37 товарот на докажување да биде на страната на тужениот е условен со тоа да тужителот го стори веројатно постоењето на мобингот. Сметаме дека ваквата одредба е нејасна и истата не ги заштитува правата на жртвите на мобинг и не ја олеснува постапката на докажување, туку напротив ја отежнува и истата лесно може да доведе до конфузија во постапувањето на судските органи.